

„MIT KELLENE TENNI?”
„Az élet kincsesháza” II. – Az MMA Művészeti nevelés, művészettel nevelés
című konferenciájáról

I.

A Kodály Zoltán a Gyermekkarok (Zenei Szemle, 1929/2.) c. tanulmányban felvetett és azóta is számtalanszor feltett és megválaszolatlanul maradt kérdésére válaszként a közelmúltban szinte egy időben és majdnem közel azonos tartalommal két konferenciát is rendeztek Budapesten. Az első a Klebelsberg Emléktársaság rendezésében volt 2018. november 17-én és 18-án a névadó

Klebelsberg Kultúrkúriában (Az erről készült beszámoló szintén a Parlando 2019/1. számában olvasható jelen írás szerzőjétől.), míg a másokra 2018. november 26-án került sor az MMA Pesti Vigadóbeli Székházának Makovecz-termében „Az élet kincsesháza” II. – Művészeti nevelés, művészettel nevelés címmel. Ez utóbbit a 2015 szeptemberében azonos címmel megtartott kétnapos, és huszonöt előadásból álló, kiemelkedően sikeres tanácskozás folytatásaként rendezték meg.

Dr. Solymosi-Tari Emőke (Németh Szabolcs felvétele)

Solymosi-Tari Emőke a program ötletadó gazdája, főszervezője, a programfüzet előszavában így ír: „Kodály Zoltán – akinek a művészetek, elsősorban a zene által történő nevelési koncepciója páratlan kincsünk, de ezt érthetetlen módon még mindig alig aknázzuk ki – már több mint fél évszázaddal ezelőtt türelmetlenül sürgette a közoktatás súlypontjainak áthelyezését.” Az alábbiakban abból a programfüzetből fogunk tallózni, amely az előadások absztraktjait is tartalmazza, s amely már előzetesen jelzi, hogy az előadások anyagai később önálló kötetben is megjelennek.

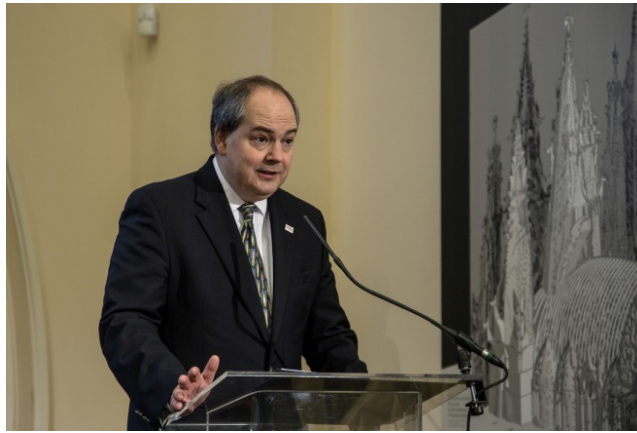
A tudósító azt is igazolja, hogy a konferencia légköre magát Kodály Zoltánt is megidézte, aki így fogalmazott: „Az egész tantervben még mindig túlsúlyban van az értelmi fejlesztés az érzelmi rovására. Számológépeket nevelünk, akiket fölöslegessé tesz az elektronikus számológép. Szűkkeblű embereket, akik semmi nagy és szép iránt nem tudnak lelkesedni. A technika és természettudomány

egyoldalú, utilitarisztikus művelése az érzelmi élet és a művészi érzék sorvadásához vezethet.”

Solymosi-Tari Emőke az ajánlóban biztos kézzel előlegezte meg, miszerint „Azóta az itthon és szerte a világon végzett tudományos vizsgálatok, főként az agykutatás eredményei egyértelművé tették, hogy a közoktatásban strukturális átalakításra lenne szükség, és hogy az lenne ideális, ha az oktatás-nevelésben egészen az érettségiig a művészeti tevékenység játszaná a központi, vezető szerepet. Az is nyilvánvaló, hogy valamennyi korosztálynak sokkal több lehetőséget kellene kapnia arra, hogy a művészettel való foglalkozás és a művészeti alkotások befogadása által gazdagodhasson, és boldogabb emberré válhasson.” Megelőlegezhette, hiszen több évtizedes oktatói-nevelői tapasztalatot mondhat magáénak, a Pesti Vigadó falai között megrendezett, a Magyar Művészeti Akadémia és a Zuglói Filharmónia közös Pastorale családi sorozatának szerkesztő-műsorvezetőjeként is. Ugyanakkor a bevezetőben Solymosi-Tari Emőke, mint az Akadémia Művészetelméleti Tagozatának vezetője is megfogalmazta óhaját, amely egyúttal az Akadémia egyik kiemelten fontos célkitűzéséhez kapcsolódik. „Célunk, hogy helyet adjunk a művészeti neveléssel, illetve a művészet által történő neveléssel kapcsolatos kutatásokról szóló beszámolóknak és különösen a jó gyakorlatok bemutatásának. Az újabb rendezvénnnyel ismét a művészet személyiséget gazdagító, a kisebb és nagyobb közösségeket összekovácsoló, harmonizáló hatására szeretnénk felhívni a figyelmet.”

A tanácskozássra tizenkét kiváló előadót – művészt és kutatót, pszichológust és gyógypedagógust, egyetemi tanárt és a közoktatásban dolgozó pedagógust – hívtak meg. Arra kérték fel őket, hogy előadásaikban érintsék a tanárképzés és tanártovábbképzés kérdéseit is, mivel megfelelően képzett tanárok nélkül nem lehet változásokat elérni ezen a területen sem. Ezért is beszélgettünk a konferencia délutáni ülészakát levezető elnökkel, Farkas Ádámmal, a Magyar Művészeti Akadémia Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottságának elnökével arról, mit tehet, mit tesz a Magyar Művészeti Akadémia azért, hogy hangsúlyosabb helyet kapjon iskoláinkban a művészeti oktatás, nevelés.

II. Tallózó az előadások absztraktjainak segítségével

Vashegyi György (Szöllösi Mátyás felvétele)

Vashegyi György, a Magyar Művészeti Akadémia elnökének megnyitóbeszéde után **prof. dr. Kárpáti Andrea** egyetemi tanár (az MTA-ELTE Vizuális

Prof. dr. Kárpáti Andrea (Szöllösi Mátyás felvétele)

Kultúra Szakmódszertani Kutatócsoport) „A művészetpedagógia képességfejlesztő, személyiségformáló hatása a Moholy-Nagy Vizuális Modulokban” című előadásában rávilágított a művészet jótékony pedagógiai hatására és ismertette kutatócsoportjának empirikus kutatási eredményeit. Kiemelte, hogy „Moholy-Nagy Vizuális Modulok – A 21. század képi nyelvének tanítása” című 2016-2020 között megvalósuló innovációs munkájukban a vizuális nevelés területén 36 művész-tanár és kutató dolgoz és próbál ki tantervi modulokat a 6-17 évesek korosztályában. Öt felsőoktatási intézmény oktatói vesznek részt az irányítási folyamatokban. Projektjeikben az

interdiszciplináris jelleg első helyen szerepel a XXI. század művészeti gondolkodásának, szemléletének megfelelően, hiszen a vizualitás-verbalitás, zene-dráma-média, környezetkultúra-társzművészetek kapcsolatainak feltárása, majd azok alkalmazása mind ezt szorgalmazza.

Dr. Janurik Márta (Szöllösi Mátyás felvétele)

Dr. Janurik Márta főiskolai docens, kutatócsoport vezető (Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Kar, MTA SZTE Ének-Zene Szakmódszertani Kutatócsoport) „A zenei képességek szerepe a nyelvi képességek fejlődésében és az olvasás elsajátításában” című előadásában felhívta a figyelmet a zenei nevelés minél korábbi életkorban történő elkezdésére. Ezt az indokolja, hogy a zene és beszéd észlelésnek neurológiai vizsgálatai egyértelműen kimutatják, hogy már óvodás és alsó tagozatos iskolás korban a zenei képesség, a hallás fejlesztése transzfer hatásai révén döntő befolyással bírnak a nyelvi kompetencia, illetve az olvasás terén, mely aztán kellően megalapozza az iskolába történő beilleszkedés sikerét. A konferencia közönsége a Látható Hangok program és az MTA-SZTE Ének-Zene Szakmódszertani kutatócsoport empirikus hatásvizsgálati reprezentatív mintáit is láthatta.

Dr. habil. Nemes László Norbert (Szöllősi Mátyás felvétele)

Dr. habil. Nemes László Norbert DLA egyetemi tanár, igazgató (Kodály Intézet, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem) „Az énekléssel és mozgással megélt zenélés és zenebefogadás öröme” című előadása frappáns felütéssel kezdődött. A konferencia egész hallgatóságát zenére történő ritmikus mozgásra invitálva, a közönség bevonásával kezdte meg kreatív, élményszerű felvezetését. A kodályi hagyományokon alapuló magyar zeneoktatás örökérvényű filozófiai háttérének fontosságát hangsúlyozta, ugyanakkor a mai gyermek figyelmének egy időben több irányba való megoszlását is körvonalazta. Olyan új oktatási eszközök, módszerek, stratégiák kidolgozását, alkalmazását sürgette, amelyek korunk gyermekeit megfelelően motiválják a kodályi cél elérésében. Pedagógiai tapasztalatok bizonyítják, hogy a mozgás nagyszerű segítség lehet a zenei nevelésben.

Dr. Novák Géza Máté (Szöllősi Mátyás felvétele)

Dr. Novák Géza Máté egyetemi docens, drámapedagógus (ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar) „Dráma, színház és pedagógusok” címmel

kidomborította, hogy a drámapedagógia, a színházi műalkotással történő nevelés során nemcsak az érzelmi, hanem az értelmi fejlődés, személyiségformálódás is jelen van. Az élmény által, önismeretünk formálódásával nagyon fontos maga a kérdés, mint mozzanat, mely biztosítja a gondolkodás folyamatos megújulását. A drámapedagógia olyan interdiszciplináris terület, mely sokrétűségében megannyi társművészettel van egyszerre kapcsolatban. Ezért is annyira szükséges e téren is a jól felkészült szakemberek képzése. Dráma és színház a szociális integrációban címmel az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karán 2015 óta induló képzésük integráló szakmai műhely. Céljuk egyszerre kap érvényt mind a szociális, mind az inkluzív nevelésben. A kulcs mindenképpen a pedagógusok kezében keresendő.

Szentirmai László (Szöllősi Mátyás felvétele)

Szentirmai László, ny. tanulmányi dékán-helyettes, bábjátékos-oktató (Eszterházy Károly Egyetem Comenius Campus, Sárospatak) „Bábművészet = bábjáték... de a helyzet ennél bonyolultabb” című előadása a bábművészet komplex, ugyanakkor meglepő sokoldalúságára mutatott rá. Absztraktjában így ír: „Az emberi kiteljesedés útjai többesek: testiek és/vagy szellemiek. Az utóbbi egyik ösvényén található a haladást firtató emberi teljesítmény a színház, amely terepet, keretet ad a mindennapok fölött lebegő kérdéseknek – amelynek magva a morál.” Szentirmai László kiemelte, hogy a bábművészet közönsége az az intenzíven érdeklődő gyerekcsoport, aki a Jó és a Rossz kétpólusú világában fokozatosan ismeri meg környezetét, a másikat, és önmagát. Ugyanakkor a felnőtt bábozók már tisztában vannak az árnyalatnyi különbségekkel.

Dr. Váradi Judit (Szöllősi Mátyás felvétele)

Dr. Váradi Judit egyetemi docens (Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar) „Az élménypedagógia szerepe a művészeti nevelésben” című előadásában a koncert-pedagógia szépségét és szükségességét emelte ki. Fontos, hogy a gyerekek ne csak a tanórai kereteken belül találkozzanak a művészetekkel, hanem más, eredeti, természetes közegekben is. Így a zene területén a hangversenytermekbe való ellátogatás olyan életre meghatározó élménnyé válhat a gyermek számára, amely megnyitja lelkét a gyönyörű dallamok befogadására. Természetesen a minél nagyobb élmény felfedezésére-felfedeztetésére segítségül itt is a különböző társművészetek szolgálnak. Így koncert-pedagógiai módszereik közt a koncerthallgatás utáni rajzpályázat kitűnő eszköznek bizonyult, mely során a gyermekek a rajzaikban elevenítették fel mindazt, amit a hangversenyen láttak, halottak, éreztek.

Molnár Ágnes (Szöllősi Mátyás felvétele)

Molnár Ágnes, ének-zene tanár (Nyíregyházi Egyetem Eötvös József Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium) „Játék az énektanításban” című előadásában az

általános iskolai zenetanítás terén alkalmazott különféle frappáns gyakorlati-módszertani ötletekkel ajándékozta meg a hallgatóságot. Gyakorló pedagógusként az általános iskolában minden nap tapasztalja a mai gyermekek koncentrációs problémáit, technika (mobiltelefon) iránti túlzott érdeklődését, erőteljes mozgásigényét. Ahogy absztraktjában fogalmaz: „Igyekeztem olyan zenei játékokat, módszereket kitalálni, felhasználni (karmesteresdi, ugrálós szolmizálás, üveghangolás, ritmuslegó, dal-, ritmus-átadogató, mobiltelefonos alkalmazások), amelyek segítik a bevést, de elterelik a figyelmet az ismételtetésről.”

Dr. Konta Ildikó Mária (Szöllősi Mátyás felvétele)

Dr. Konta Ildikó Mária klinikai szakpszichológus, kiképző zeneterapeuta, a Magyar Zeneterápiás Egyesület alapító elnöke „A zene vizuális megjelenítésének hatása a személyiségre” című előadása a zene és a képzőművészet kölcsönhatását járta körbe. Azt, hogy a zenehallgatás milyen tudatos vagy éppen tudattalan érzelmeket, képzeteket vált ki a befogadóban, adott esetben a zenehallgató vizuális műalkotása nagymértékben tükrözi. A különböző társzművészetek szimbólumai egymással találkozáskor újabb asszociációkra ösztönöznek. Ezek megértése tanulási folyamat, még hozzá az önismeret által. Tematikus, improvizatív és kiscsoportos formában van jelen az alkalmazás során.

Dr. Lovász Irén (Szöllősi Mátyás felvétele)

Dr. Lovász Irén néprajzkutató, népdalénekes, egyetemi docens (Károli Gáspár Református Egyetem BTK, Művészettudományi és Művészetpedagógiai Tanszék) „Népdaléneklés a hagyománypedagógia és a lelkiegészség-nevelés szolgálatában” című előadása betekintést adott arról, hogy a népdaléneklés milyen erős gyógyító hatással rendelkezik. Amit még eleink tudtak, azt korunk civilizációja egyre jobban elfelejti-elfelejteti. Azzal a felmérhetetlen kincssel, amivel megajándékoztak az égiek, nem jól sáfárkodunk. Ugyanakkor, ahol a népdalok megjelennek, ott a szívek megtelnek melegséggel, s ridegedő világunkban megtörténik a csoda, lelki egészségünk, a test-lélek-szellem hármas egysége helyére billen.

Kaibinger Pál (Szöllősi Mátyás felvétele)

Kaibinger Pál, gyógypedagógus, énektanár, igazgató (ELTE Bárczi Gusztáv Gyakorló Általános Iskola) „Művészeti nevelés és gyógypedagógiai oktatás” című előadása a fogyatékossággal élők művészi tehetségét, hajlamait körvonalazta. A nehézségek melletti eredmények konkrét, saját pedagógiai tapasztalatokkal illusztrált bemutatása sokszor döbbenetes hatást vált ki. Mind a vizuális, mind a zenei nevelés bámulatos sikereket tud elérni a kreativitás és a gyógyulás területén. Így alkalmazásuk kiváltképp fontos, szükséges.

Balázs-Bécsi Gyöngyi (Szöllősi Mátyás felvétele)

Balázs-Bécsi Gyöngyi pedagógus, a Kallós Zoltán Alapítvány elnöke „Művészettel való nevelés a szórványban, Kallós Zoltán szellemében” című előadása a néprajzkutató szellemi hagyatékára hívta fel a figyelmet, melyet szórványoktatásukban elkötelezetten alkalmaznak. A tánc, ének, kézművesség, mint a népművészet elemei valódi közösséggé kovácsolnak, melynek értékadó fundamentuma a közösség által létrehozott mintaadás és mintakövetés. Ezek hatásai és eredményei rendkívüli jelentőséggel bírnak.

Landgráf Katalin és a Fóti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnázium diákjai
(Szöllősi Mátyás felvétele)

Landgráf Katalin textilművész, tanár, az MMA Népművészeti Tagozatának rendes tagja, „A művészetben pácoljuk a gyereket” című előadásában a 25 éves Fóti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnáziumban folyó művészeti nevelésről beszélt. Az intézmény 25 éve kezdte meg sikeres működését, a különböző művészeti ágak oktatásának széles spektrumával. Absztraktját Landgráf Katalin így fejezi be, mely egyúttal hitvallásként is tekinthető: „Az eltelt 25 év alatt bekövetkezett változások ellenére azt az alapeszmét követi az iskola, amely a kezdetektől a legfontosabb: olyan boldog és értéktudatos fiatalokat nevelni, akik tisztelik nemzeti hagyományainkat, saját és mások munkáját.” Az út nem mondható simának, de szépségekkel teli. Az előadást néptánc-produkció és a menyasszony-öltöztetés bemutatása színesítette.

A Fóti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnázium diákjai
(Szöllősi Mátyás felvétele)

A Fóti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnázium diákjainak kamarakiállítása a Pesti Vigadó Makovecz termében (Szöllősi Mátyás felvétele)

A konferenciának otthont adó Makovecz teremben az idén 25 esztendőös Főti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnázium diákjainak alkotásaiból rendezett kamara kiállítást láthattuk. A nap megkoronázásaként Lovász Irén és muzsikustársai, Horváth Kornél és Mizsei Zoltán hangversenyét hallhattuk, Hangtájkép címmel.

Mizsei Zoltán, Lovász Irén és Horváth Kornél a konferenciát záró „Hangtájkép” című koncert szereplői (Szöllősi Mátyás felvétele)

III.

Interjú Farkas Ádám Kossuth- és Munkácsy Mihály-díjas szobrásszal, egyetemi tanárral, az Magyar Művészeti Akadémia Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottsága elnökével

Erdősi – Boda Katinka:

A Magyar Művészeti Akadémia óriási feladatot vállalt, amikor a művészet támogatása mellett a művészetre nevelés nagyfokú előmozdítását kezdeményezte nemcsak a művészképzésben, hanem egész kis kortól kezdve, az általános és középiskolákban. Milyen konkrét segítséggel kívánnak hozzájárulni mindehhez, hidat teremtve a tudományos-művészeti élet, a pedagógiai gyakorlat és az oktatáspolitikák között?

Farkas Ádám (Háttérben Csikai Mária Makovecz Imréről készült mellszobora)
(Szöllősi Mátyás felvétele)

Farkas Ádám:

Kezdetben, amikor a Magyar Művészeti Akadémia Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottsága hozzáfogott munkájához, először a művészképzés, a művészeti egyetemek, karok, középiskolák aktuális problémái kerültek a középpontba. A második év végén viszont már a közoktatásban történő művészeti nevelés óriási hiányáról szóltak üléseink. Hogy az általános iskolákban nem megalapozott az ének-zeneoktatás, a rajz- és vizuáliskultúra, mozgóképkultúra- és médiaismeret csak csekély óraszámban fordulnak elő, teljesen hiányzik az építészet, a fotó és film, a népművészet megismerésének esélye, vagyis a művészeti tárgyak kiszorultak a gyerekek életéből, az egyértelműen katasztrófa. Különösen annak tükrében, hogy mára már az agykutatók kimutatják, hogy a zenén, illetve a többi művészeti műfajon keresztül milyen hihetetlen mértékben lesz fogékony a gyerek más tárgyra, például a matematikára, a nyelvtanulásra, az irodalomra, magyar nyelvre. Ugyanakkor a művészet hatása a személyiségfejlesztésben is döntő jelentőségű. Szomorú, ha valaki csak egysíkú tudást szerez, s munkarabszolgává válik. Ilyenkor észre sem veszi, hogy az élet milyen gyorsan repül el ... vagy ő szalad el amellelt. A nevelés csodája pont abban rejlik, hogy a gyermek miként nyílik meg a világra, a másik emberre, a valóságnak az igazságaira.

Az üléseinken sorra hallgattuk meg az egyetemeken, közép-és általános iskolában tanító – már nagy tapasztalatokkal rendelkező – művésztanárokat. Hamar kiderült, hogy egy irányba gondolkodunk. Az idő előrehaladásával nemcsak a közös tudásunk, hanem elköteleződésünk is mindinkább gyarapodott, szakanyagainkat az oktatási tárca vezetőinek, minisztereknek, államtitkároknak

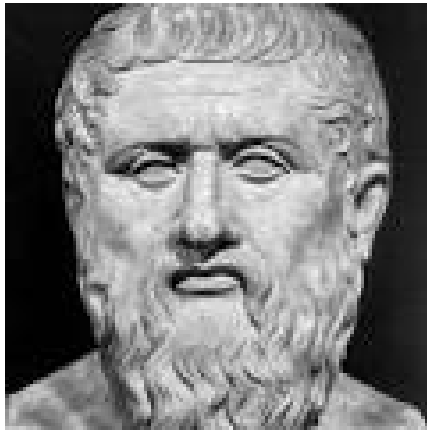
is átnyújtottuk. Sikerült olyan rendhagyó bizottsági ülést szervezni, ahol ott volt az oktatási, a kulturális államtitkár, a gazdasági minisztériumból is az oktatási főosztályvezető. Az MTA-tól Csépe Valéria és Freund Tamás is előadást tartott ülésen. Ars poeticánkat Huszti Péter színművész, bizottságunk tagja olvasta fel. Úgy tűnt, mintha elültették volna a művészettel nevelés csíráit. Aztán a két évvel ezelőtti iskolasztrájk következtében Csépe Valéria akadémikus asszony a köznevelés megújításába ugyanazokat az elveket fűzte bele, melyekhez mi is eljutottunk. Így megnyugodtunk, hogy a váltás rövidesen az oktatáspolitikában is megjelenik. Csépe Valéria miniszteri biztosi kinevezést kapott, s elindultak a reformok az egri Eszterházy Egyetemen, melynek akkori rektora, prof. Liptay Kálmán egyben a Rektori Konferencia elnöke is volt. Reméltük, hogy a Nemzeti Alaptantervben a művészettel nevelés mindennapossá vélik, hasonlóképpen fog érvényesülni, mint a mindennapos testnevelés. Idén ősszel megjelent az új NAT, de nem történt meg a nagy váltás. Ezzel kapcsolatban az MMA meglehetősen kritikus hangon nyilvánult meg. Vashegyi György az MMA elnöke ezen a konferencián is ismertette Akadémiánk véleményét, mely szerint a módosítás nem éri el azt a szintet, amelyre szükség lenne a köznevelés területén. Tehát mi a reformfolyamatokban nemcsak szeretnénk, hanem inkább kívánunk erőteljes segítséget adni.

„Az élet kincsháza” II. – Művészeti nevelés, művészettel nevelés című konferenciának három évvel ezelőtti első része egyfajta bemutatkozása volt az Akadémián Solymosi-Tari Emőkének. Már az első alkalmat is szenzációsan vezette és szervezte meg. Akkor én is előadtam. A két konferencia anyaga most együtt fog napvilágot látni, egy kötetben. Az idei kiegészítője az előzőnek. Ahogyan akkor, most sem csak akadémikusok adtak elő, hanem kívülről jövő szaktekintélyek is. Ez bizonyítja, hogy az Akadémia nem áll egyedül: a gyakorlatban munkálkodó pedagógusok a maguk élettapasztalatával ugyanazt képviselik, amit mi, akadémikusok. Nagy feladatról van szó, mely nem más, mint küldetés; hogy az Akadémia felvállalja azt, amit az MTA egyedül nem tudott elérni, mert maga a tudomány más rendszerben értelmezi a világot ~~világ~~, másfajta gondolkodást igényel. Ugyanakkor a kettő, a tudomány és a művészet egy normálisan működő civilizációban ki kell, hogy egymást egészítse. A két agyféltekének együtt kell működnie. A jobb félteke az álmokért, érzelmekért, víziókért, intuícióért, a művészetért felelős, s ha azt nem működtetik, akkor a másik hamar elfárad. Solymosi-Tari Emőke Felfedezőúton című sorozata – melynek rendezvényeit már rengeteg gyerek megnézte a Zuglói Zeneházban – a zene, a tánc, az irodalom, a képzőművészet s a többi művészeti ág összjátékából

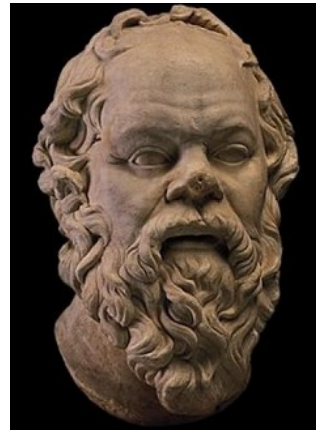
születik, s hatalmas érdeklődésre tart számot. A zuglói példa is kiválóan bizonyítja célunk helyességét. A konferenciával újabb muníciót kapott az Akadémia: ez nem más, mint nemzeti ügy. Az országos vezetésnek, a szülőket, pedagógusokat is meg kell nyerni az ügynek, s ehhez a média, a sajtó bevonása is szükséges. Beszélni kell arról, tudatni kell az emberekkel azt, ami Magyarországon Kodály óta jelen van. A „Kodály-módszer” tulajdonképpen filozófia. Nagy zeneszerzőnk-zenepedagógusunk nem módszert dolgozott ki; a módszert rábízta a pedagógusokra. Fontos, hogy a szellemiség legyen azonos. A konferencián minden előadás erről szólt. Fantasztikusnak vélem, hogy az előadások, bár különböző területekről szóltak, mind a kodályi világlátást célozták meg, egymást erősítve. A tudásátadást az élményteremtéssel lehet elmélyíteni és maradandóvá tenni. Agykutatások (Csépe Valéria, Freund Tamás Hámori József, Bagdy Emőke) bizonyítják, ha az információt, a tudást élménnyel párosítjuk, akkor az idegpályákba, idegközpontokba beleivódik, beleég, mint a sav, amely kimarja a rézlemezt a bekarcolt rajzolat helyén.

A művészettel nevelés nem művészeket akar képezni, viszont megosztja a pozitív életérzés, ugyanis nincs destruktív művészet. Ha diszharmoniót használ, ha nagy részében diszharmonikus és lefelé mutató, akkor is a folyamat végén varázsol egy olyan áramlást felfelé, amely valódi élményt ad. Ennek a katarzisnak kellene az iskolában megtörténnie nap, mint nap. Nem erőszakosan kell oktatni, hanem a maximumot előcsalni minden egyes diákból, szeretettel, szidás és verseny nélkül. Más a művészképzés. Aki művész akar lenni, annak meg kell küzdeni, állandóan kijebbn és kijebbn kell tolnia saját határait. Az iskolában viszont meg kell nyitni a gyerekek szívét. Nagyon hálás vagyok, hogy elvállalhattam ennek a bizottságnak a vezetését. Megérintett, amikor az egyik bizottsági tag, Mohai Miklós búcsúlevelében úgy fogalmazott; ez nem bizottság, hanem valódi szellemi műhely. Itt kilenc művészeti tagozatból kilenc akadémikus művész-tanár egy vonal mentén látja a világot, még akkor is, ha különböző kifejezési eszközöket használ. A művészet lényege mindig azonos.

IV. Függelék

[Platón – Wikipédia](#)

[Arisztotelész \(Olvass bele\)](#)

Platón, tanítványa, Arisztotelész hellén művészetfelfogását esztétikai fő művében, a Poétiká, valamint a Politika című munkájában fogalmazza meg. Kimondja, hogy „*a művészetnek elsősorban az ember, e >társas lény< (zóon politikon) belső jellemvonásait, azaz éthoszáat kell >utánoznia<, amely egész magatartását és tevékenységét is meghatározza, amely a többi emberhez, egyáltalán a polisz közösséghez való viszony legfőbb szabályozója.*”^[1]

Az idézetben szereplő >társas lény< alatt a polisz, a görög városállam szabad individuumokból álló közösségében élő embert érti, aki ehhez a tartalmas közösségi élethez a „pathosztól” felemelkedik a „logoszig”.

A pathosz (ösztönök, indulatok, és szenvedélyek), valamint a logosz (az ésszerű belátás) harmonikus kölcsönösségét az éthosz, a jellem biztosítja. S ez a hétköznapi gyakorlatban nem jelent mást, minthogy ez az ember a közösség érdekeivel szemben lemond magánérdekének érvényesítéséről – az önismerete, önuralma, önkorlátozása segítségével, erényessége révén –, és a közös poliszerkölchöz tartja magát. Az ember személyisége – Arisztotelész szerint – nem a születéssel készen kapott, statikus adottság; lényege éppenséggel az ember társadalmiságában rejlik. Egyik fő művében, a Nikomakhoszi Etikában ezt a nevezetes alaptételét így fogalmazza meg: „...*nem természettől, de nem is a természet ellenére fejlődnek ki bennünk az erények.*”^[2], azaz „*az erkölcsös cselekvés nem pusztán egyéni pathosz szavának követéséből, de nem is a jó pusztán racionális felismeréséből következik; az erkölcs, az egyén társadalmi tevékenységében begyakorlott, megszilárdult, megszokott helyes cselekvés.*”^[3] Az idézetben szereplő másik szó, az >utánzás< kulcsfogalom a görög esztétikában, így Arisztotelésznél is, aki vallja, hogy a művészet egyfajta megismerés, és ennek során a művészetfilozófiában „*elsőként fogalmazta meg az esztétikai visszatükrözés elméletét*”^[4]. Az utánzás szó az etimológia szerint a színészi – mimikai – tevékenységből eredeztethető. /A görög (szín)művész-személyiség, a mimosz, aki sokrétű művészeti ágakat egyesítve (ének, zene, tánc, színház, könyv stb.)

az emberi sorsok és jellemek megjelenítését az eredeti figura le-utánzásával végezte. Az i.e. 5-4. század görög esztétikájának gyűjtőfogalmaként a mimézis szót használták, használjuk./

„Minden műalkotás képes arra, hogy felidézze bennünk az emberi világot, a zóon politikon világát.”, és Arisztotelész szerint „a különféle emberi éthoszok közvetlen megjelenítésére hivatott, egyáltalán a legközvetlenebbül összefügg az erkölccsel: a különféle ritmusok, s dallamok különféle jellemvonásokról – haragról és szelídségről, bátorságról és gyávaságról, mérsékletéről, szertelenségről – adnak közvetlen művészi képet.”^[5] Jól lehet, hogy mindez már az esztétikai befogadás és az etika kérdéskörébe tartozik, és ahogy majd látni is fogjuk, ez már a művészetpszichológia, valamint a művészetpedagógia, azaz a művészeti oktatás és nevelés területeit érinti.

[Damón és Phütiasz – Wikipédia](#)

Az athéni Damón, – aki Szókratész zenetanára volt, és még Platón is gyakran hivatkozik rá zenei, illetve (zene)filozófiai, sőt még politikai írásaiban is –, még konkrétabban áll mindehhez. „*Damón felismerte, hogy a muzsikában erény rejlik, mégpedig autonóm személyiséget feltételező állampolgári erény. Az állam szempontjából nem közömbös, hogy a zene milyen erkölcsi tartalmakat alakít ki hallgatóságában; olyan művészeti nevelésre van tehát szükség, amely jól megválasztott zeneművek segítségével hozzájárul az igazi állampolgárrá formálódásához, ahhoz, hogy, az egyén tartalmas módon azonosuljon a közösség etikai tartalmával.*”^[6] – írja Zoltai Dénes. Ezzel kimondva-kimondatlanul a filozófia ez esetben nem tehet mást, minthogy „elismeri”; a nevelés – azaz az „állampolgár formálásának igénye és eszköze” – már a napi oktatás-és kultúrpolitika kérdésköre. Platón esztétikai – és így a zenével is kapcsolatos – elmélete nem hagyható figyelmen kívül, egész filozófiai rendszerét áthatja az ideológia, a politika.

Zoltai, Damón zene – etika – nevelés gondolatsorán jut el a zenei nevelés jelentőségéhez. Azt írja, hogy Platón nagy vonalakban – az alábbi gondolatisággal –, így fogalmazta ezt meg: „... óriási fontossága van a zenei nevelésnek, mert a ritmus és a dallam hatolnak be a legjobban a lélek belsejébe, azt hatalmas erővel megragadják, s jó rendet hozva magukkal, azt, aki helyes elvek szerint nevelkedik, rendezett lelkű emberré teszik, aki pedig nem, azt éppen ellenkezővé.”^[7]

Innen viszont egyenesen következik Platón szépségre és jóságra kimunkált elmélete, miszerint a szépség igen szorosan illeszkedik a helyesen végzett emberi munkához, és ez fordítva is igaz. A platóni filozófiánál: „szép az a tárgy, amely valamilyen célszerű emberi tevékenység használható terméke. Az így felfogott szép egylényegű a jóval.” S ez nem más, mint „a Periklész-kor nevezetes felfogásának, a szépség jóság elvi azonosságát, a kalokagathiát (szépség és jóság együttesen – E-B K)^[8] hirdető tanításnak esztétikai általánosítása.”^[9] A szókratészi dialógusból kiolvashatjuk a levonható platóni végső konklúziót, mely szerint „a szépség a tárgy érzéki tulajdonságainak az emberi tevékenységhez való viszonyából érthető meg.” Ez pedig nem más, mint a pszichológia, pedagógia és az etika, a társadalom erkölcsének demonstratív kapcsolata.

^[1] Zoltai Dénes: Az esztétika rövid története. 16. o.

^[2] Arisztotelész: Nikomakhoszi Etika. Budapest, 1971. 32. o.

^[3] Zoltai Dénes: Az esztétika rövid története. 28. o.

^[4] Zoltai Dénes: Az esztétika rövid története. 18. o.

^[5] Zoltai Dénes: Az esztétika rövid története. 17. o.

^[6] Zoltai Dénes: Az esztétika rövid története. 19. o.

^[7] Platón: Összes művei. I. köt. Budapest, 1943. 849.o.

^[8] Radó Antal (szerk.): Idegen szavak szótára. Budapest Lampel R. Könyvkiadó Vállalata 1910.

^[9] Zoltai Dénes: Az esztétika rövid története. 25. o.